

МНОГОСЕКТОРНА ОЦЕНКА НА НУЖДИТЕ

РЕЗЮМЕ¹

Междуведомствената многосекторна оценка на нуждите (МСОН) в България беше проведена от декември 2022 г. до януари 2023 г., за да се установят приоритетните нужди във всеки от ключовите сектори на закрила, образование, основни потребности, средства за препитание и социално-икономическо приобщаване, както и като здраве и хранене. Извадка с размер от 1,311 беше изследвана чрез интервюта лице в лице в четири различни подизвадки: лица, настанени в държавни програми; лица, живеещи в частни квартири; лица, които имат достъп до услуги в Сини точки, и лица, чиито деца са записани в училища в България.

Констатациите на МСОН ще предоставят информация за интервенциите на междуведомствените партньори и партньорите в Плана за отговор на бежанската ситуация от Украйна.

Демографски профил

Домакинствата на украински бежанци в България се състоят от средно 2,53 души. Делът на домакинствата с поне едно дете е 53%, а делът на децата сред всички украински бежанци е 32,6%. Семействата се състоят предимно самотни жени или самотни възрастни хора ²:

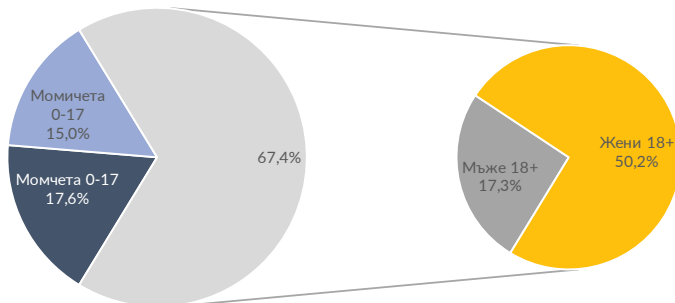
- Самотни майки – 28,1% (17,4% самотни майки с непълнолетни, 3,7% самотни майки с непълнолетни и подрастващи и 7% самотни майки с подрастващи)
- Самотни жени без деца – 21,7%
- Възрастна двойка (над 60) – 15,8%
- Нуклеарно семейство – 12%
- Мъж и жена, без деца – 10%
- Възрастна двойка без деца – 7,7%
- Разширено семейство (родители, баби и дядовци и дете/деца) – 8,2%
- Възрастни (60+) с деца – 2,3%
- Възрастни (60+) и лица средна възраст (без деца), които живеят заедно – 7,0%
- Няколко жени с дете/деца – 4,8%

¹ Проучването сред украинските бежанци е проведено между 21 декември 2022 г. – 18 януари 2023 г. с интервюта лице в лице с таблети. Общ размер на извадката: 1311; граница на грешка: ±2,959%; Подизвадки по канал за набиране: държавна програма – 1005, сини точки – 153, частни квартири – 267, училища – 75. Някои от извадките се припокриват, но общият сбор е 1 311.

² Някои групи могат да се припокриват и по този начин сумата от проценти е повече от сто

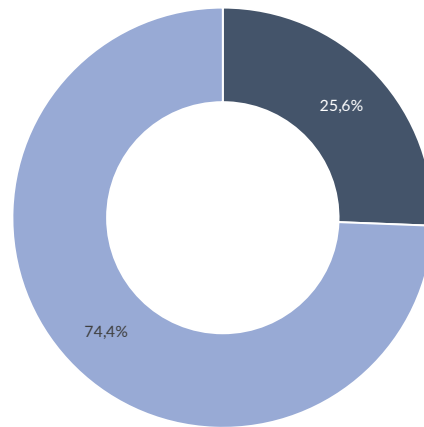

Възрастова структура и структура по пол на украинските бежанци

■ Момчета 0-17 ■ Момчета 0-17 ■ Мъже 18+ ■ Жени 18+

Пол на пълнолетните лица (18+)

■ Мъже 18+ ■ Жени 18+

Закрила

Около 98% от украинските бежанци в България са със статут на временна закрила, докато около 1% са със статут на бежанец, а другият 1% с хуманитарен статут.

Основните притеснения, които възрастните споделят относно децата си в района, в който са отседнали, са: риск от загуба на жилище (3,3%), влошаване на психичното здраве (2,9%), риск от нездравословна храна (2,7%), уязвимост към физическо насилие (1,3%) и уязвимост към психологическо насилие (0,8%). Децата, тормозени в училище или на друго място, са около 3-5% от всички украински деца.

Достъп до услуги: Нивото на информираност по отношение на специализираните услуги за насилие, основано на пола, е около 15% от анкетираните. 1,5% от анкетираните са знаели за член на украинската общност, който е преживял или се е почувствал в риск от насилие или малтретиране, основано на пола, в България. Младежите на възраст 18-24 години са по-малко информирани за това къде да получат достъп до услуги: само 10% споменават, че знаят къде могат да получат достъп до специализирани услуги (правни, медицински, психосоциална подкрепа, подслон). Около 22% отговарят, че знаят къде да се оплачат, ако някой в тяхната общност претърпи сексуално насилие или експлоатация.

Поминък и социално-икономическо включване

Делът на хората в платена заетост варира във всяка под-извадка. Общо 43% от родителите, чиито деца ходят на училище, работят (работят или в България, или дистанционно в Украйна, или дистанционно в друга държава). Работещи са също така около 32% от лицата, които са настанени в частни квартири, и около 10% от лицата, които са настанени в държавни бази и хотели под правителствената програма за настаняване. Най-висок е делът на работещите в България сред лицата, настанени в частни квартири, (16%) и тези, чиито деца са записани в българско училище (21%), докато делът на заетите в България сред

настанените в хотели под правителствената програма и държавни бази е ниско (2,9%). Причината за тези резултати е също, че сред настанените в държавни бази е по-висок дялът на възрастните хора и тези със статут на пенсионери.

Основната причина хората да не работят е липсата на работа и грижи за децата. Езиковата бариера и признаването на дипломите също са много важен фактор.

Основните източници на доходи за домакинствата са хуманитарна помощ (55%) и социални помощи – от българското правителство (13%) и от украинското правителство (12%). Доход от заплата имат по-малко от 5% от живеещите в държавни почивни бази или в хотели под правителствената програма, докато сред тези в частни квартири заплата е доход за 28% от домакинствата. Домакинствата без доходи са 21.4%.

Основните лишения на домакинствата са свързани с **храна, здравеопазване, нехранителни стоки от първа необходимост, транспорт и комуникации**. Под-извадките се различават по отношение на стоките и услугите, които им липсват, тъй като тези, които са настанени под правителствената програма, нямат проблеми с комуналните услуги и наема, докато това е сериозно предизвикателство за хората, които са в частни квартири. Хората в държавни бази и хотели по-често споменават транспорта, докато останалите посочват образованието.

Наблюдават се различни нужди и приоритети сред работещите и неработещите украински бежанци. Докато работещите бежанци се нуждаят от **езикови курсове и подкрепа с транспорт**, тези, които не работят, се нуждаят от **здравеопазване, лекарства и други основни артикули** (хигиенни средства, дрехи и др.)

Кои от следните разходи не сте могли да си набавите през последните 30 дни (или след пристигането си в България, ако това е по-малко от 30 дни)?	Работещ	Не работи
Парични средства / ваучери	63,4%	74,4%
Здравни услуги	31,0%	44,2%
Храна	39,0%	41,1%
Лекарства	18,8%	36,3%
Зимни дрехи	7,0%	15,2%
Санитарно-хигиенни продукти	10,3%	14,4%
Настаняване	13,6%	13,2%
Подкрепа за заетост	11,3%	12,1%
Езикови курсове	18,8%	8,1%
Дрехи	9,4%	7,3%
Комуникация (телефон или достъп до интернет)	2,8%	3,7%
Поддръжка с транспорт	7,0%	3,0%

Основният източник на компенсация при липса на храна или пари са спестяванията и намаляването на несъществените нехранителни разходи. Около 30% от украинските бежанци не е трябвало да използват нито един от източниците на компенсация. Повече домашно приготвена храна е по-често опция за тези, които са в частни квартири (56%), докато в хотели и държавни заведения за отдых само 35% могат да използват тази опция. Те по-често споменават, че се ограничават от предпочитана за тях храна и намаляват количеството.

Образование

Делът на децата, записани в българско училище, е между 14% и 25% в зависимост от различните бази и източници на информация, които се вземат предвид. Основните причини децата да не бъдат записани е посещаването на онлайн уроци от Украйна и езиковата бариера.

Какви са причините детето ви да не посещава детска градина/училище в България?

*Всички отговори над 5%

Държавна програма		Частна квартира	
Детето посещава онлайн уроци от Украйна	82,1%	Детето посещава онлайн уроци в Украйна	77,9%
Езикова бариера	23,8%	Езикова бариера	18,2%
Няма места в училището за посещение	7,3%	Не искам да натоварвам детето (децата) допълнително	9,1%
Липса на училища на достъпно разстояние	6,7%	Не искам детето ми да загуби една академична година	6,5%

Подкрепата, която може да помогне на родителите да запишат децата си на училище, е различна в различните под-извадки. Докато за тези, които са в държавната програма, основната очаквана подкрепа е интернет, лаптопи, курсове по български език и ученически пособия, за тези, които вече са в училище, и домакинствата, живеещи в частни квартири, основната очаквана подкрепа са езиковите часове. Училищните пособия или оборудване (чанти, моливи, униформи) са най-необходими за тези, които вече са в училище.

Основни нужди

Основните проблеми, свързани с условията на живот, са храната, отоплението, пространството и условията на живот.

Спешни нужди (всички споменати първа + втора + трета)

	Държавна програма	Синя точка	Частна квартира	Училище
Парични средства / ваучери	74,8%	70,2%	76,0%	93,3%
Здравни услуги	45,5%	39,9%	39,3%	29,3%
Храна	41,9%	54,8%	44,8%	53,7%
Лекарства	38,7%	33,6%	21,4%	4,8%
Зимни дрехи	16,6%	10,1%	8,1%	6,1%
Санитарно-хигиенни продукти	16,5%	8,6%	10,7%	3,2%
Настаняване	13,6%	11,6%	18,2%	10,8%
Подкрепа за заетост	10,3%	14,2%	22,1%	36,5%

Дрехи	9,6%	4,2%	5,2%	3,1%
Езикови курсове	9,1%	10,7%	17,2%	38,3%

Храната, здравеопазването и лекарствата са основните непарични нужди, споменати от мнозинството украински бежанци. Те са особено важни за възрастни хора с хронични заболявания. Най-интегрираната група – тези, чиито деца са в училище, биха предпочели да бъдат подкрепени и с езикови курсове и съдействие за заетост.

Здраве

Достъп до личен лекар

Делът на лицата, които имат достъп до общопрактикуващ лекар, варира в различните подгрупи. Украинските бежанци, чиито деца учат в български училища, най-често имат общопрактикуващ лекар, който се грижи за тях на територията на страната (68%). Около половината от настанените в частни домове (51,1%) имат свой личен лекар. Настанените в почивна база или хотел под правителствената програма в най-малка степен вече ползват услугите на общопрактикуващ лекар в България (21,9%).

84% от украинските бежанци в страната, които нямат личен лекар, все още не са потърсили възможност да се регистрират при общопрактикуващ лекар.

Украинските бежанци с деца, които учат в български училища, подобно на засиления интерес към общопрактикуващите лекари, използват услугите на педиатрите в страната много по-често от останалите (79,5%).

Получаване на здравни грижи в случай на здравословен проблем

Приблизително всеки втори украински гражданин в България съобщава, че член на семейството му е търсил достъп до здравни услуги през последния месец. Най-често това се случва при лицата, чиито деца учат в български училища (57,3%). Здравословните проблеми, поради които членове на домакинствата на украински бежанци търсят здравна помощ, най-често са свързани с необходимостта от профилактична консултация или преглед, както и с хронични заболявания.

Забелязва се обаче, че украинските бежанци, чиито деца учат в България, по-рядко споделят, че техни близки са се възползвали от профилактични консултации за сметка на по-честите консултации във връзка с остри заболявания (висока температура, диария, кашлица и др.).

Друга тенденция е по-високият дял на случаи, в които близки на настанени под правителствената програма хора са търсили консултация или лекарства за хронични заболявания (41,9%). Те са с 10 процентни пункта повече сред роднините на анкетираните в центрове „Синя точка“, които са имали нужда от този вид здравна подкрепа, и с 20 процентни пункта повече от близките на настанените в частни домове, потърсили същата здравна подкрепа. Близките на настанените под правителствената програма по-често от останалите също са имали нужда от лабораторни изследвания и стоматологични услуги. Основната причина за тези различия е възрастовата структура на лицата в различните места за настаняване – лицата, които са в частни квартири, са по-млади и с по-висок материален статус, докато в правителствената програма по-често се настаняват възрастни хора (над 60 г.) или лица с по-нисък материален статус.

Повечето украински бежанци са получили необходимото здравеопазване, от което са се нуждаели. Основната причина украинските бежанци да не получават здравни грижи на територията на България е **невъзможността да заплатят таксите за болнично лечение**

(40,7%). Украинските бежанци също често посочват, че **не знаят къде да потърсят здравна помощ** (35,8%). Близко 27% са имали проблеми с **езиковата бариера**, а 21,1% са били твърде отдалечени от здравното заведение, което е трябвало да посетят. Малко над 15% от украинските бежанци посочват, че времето, което трябва да чакат, за да получат услугата, е твърде дълго. Сравнително по-малко вероятно е бежанците да бъдат възпрепятствани от липса на търсени лекарства (9,8%) или отказ от страна на доставчик на услуги (8,9%). Най-рядко се съобщава за липса на доверие в местните доставчици на здравни услуги (4,1%) и липса на време (1,6%). 3,3% от респондентите съобщават, че не са потърсили здравна помощ и са изчакали проблемът да мине от само себе си.

Психично здраве и психични грижи

Повечето семейства на украински граждани, получили бежанска закрила в България, съобщават за високи нива на стрес, влияещи негативно на ежедневните ангажиментина поне един човек от домакинството. Родителите на деца, които учат в България, много често декларират наличието на тревожност или силен стрес за тях или членовете на семейството им.

Повечето украински бежанци в България смятат, че не могат да получат професионална подкрепа за психическото си здраве. Това мнение е най-разпространено сред родителите, които вече са записали децата си в българско училище (78,4%). Малко над 67% от настанените под правителствената програма също подкрепят това твърдение.

Основната причина украинските бежанци в страната да не получават психологическа и психосоциална подкрепа е, че **не знаят къде да я получат** (63,1%), както и **езиковата бариера** (45,1%). Достъпността и разстоянието също са проблеми за 36,4% и 27,5%.

Различни физически увреждания

Домакинствата, в които има лица със сериозни затруднения, са следните:

- Домакинства с лица със значителни зрителни затруднения – 0,4%
- Домакинства с хора, които не могат да ходят или да се качват по стълби – 0,3%
- Домакинства с лица, които не могат да се обслужват сами – 0,3%
- Домакинства с хора, които имат затруднения в общуването или разбирането на речта на собствения си език – 2,3%
- Домакинства с лица, които имат сериозни затруднения, свързани с паметта – 2,6%

Социални помощи за хора с увреждания

Украинските бежанци, които получават социални помощи поради увреждане, са 8,4%. От тези, които не получават обезщетения за инвалидност, около 6,5% са кандидатствали и са се опитали да получат такова финансиране.

Липсата на информация е основната причина, поради която украинските граждани, които са получили закрила в страната, не са кандидатствали за възможността да получат социална помощ за хора с увреждания.